

Ülkemizde çağdaş müzeciliğin geliştirilmesi için yenilikçi bir adım yaklaşımıyla yürütülen ve T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığına (Türkiye Ulusal Ajansı, <http://www.ua.gov.tr>) yürütülen Gençlik Programı kapsamında ve Avrupa Komisyonu'ndan sağlanan hibeyle gerçekleştirilen proje kapsamında gerçekleştirilen alan çalışması; nitel ve nicel verilerin toplanması, bu veriler arasındaki ilişkilendirme ve duyarlılıkların tespiti ve sonuçların faktör bazlı değerlendirilmesi aşamalarından oluşmuştur.

Nicel veriler yayınlanan ulusal ve uluslararası resmi istatistik veriler, alanda uygulanan anket bulguları ve bu bulguların korelasyonlarından, nitel veriler ise derinlemesine mülakat, odak grup çalışmaları ve araştırmacı gözlem ve değerlendirmelerinden oluşturulmuştur.

Gerçekleştirilen anket için evren; kamu ve özel müzeler olarak belirlenmiş, evrenin homojen yapısı temel alınmış ve örneklemin % 20'lik dilime ulaştırılarak temsil güvenirlik ve geçerliliği yükseltilmiştir. Bu çerçevede kamu alanında tasnif ve resmi verilerin müze + ören yeri biçiminde yer almasına paralel olarak 65; özel müze alanında ise 30 ankete ulaşılmış hedeflenmiştir. Gerçekleşen uygulamada kamu alanında 80, özel müzelerde de 32 olmak üzere toplam 112 müze ankete ulaşılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar; anket kapsamında sorulan açık uçlu sorular, derinlemesine mülakatlar, odak grup çalışmaları ve alan araştırmacısı gözlemleri ile elde edilmiştir.

Mülakatta sorulan sorular anketler ile karşılaştırılmalı olarak değerlendirilen tematik sorular olup, "konumlanma algısı", "kendini tanımlama", "rekabetçi özellikler", "İK kapasitesi ve fonksiyonel yetkinlikler" ve "stratejik yaklaşım" alanlarında gruplanmıştır. Yine nitel veri toplama uygulaması olarak üç paydaşla üç adet odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Uygulama birinci turda müzeciliğin geliştirilmesi için "ihtiyaç", "ikinci turda "bireysel çaba" ve üçüncü turda ise genel "çözüm önerileri" temalarında katılımcıların kanaat ve görüşleri toplamak üzere üç türlü biçimde gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar müze yöneticileri, odak grup çalışması ise uzmanlar ve çalışanlardan oluşan gruplarla gerçekleştirilmiştir. Mülakatlarda anket ile sorulan açık uçlu sorulara verilen cevapların test edilmesi ve/veya ankette cevap verilmeyen soruların mülakat yolu ile geri bildirim dönüştürülmesi de sağlanmıştır.

Araştırma sonucunda temel olarak dört problem alanı bulunmuştur. Bunlar, "müzelerin konumlanması ile ilgili tanımsızlık", "yönetimsel yöntem ve uygulama eksikliği", "insan kaynakları alanında yetkinlik /yeterlilik eksiklikleri" ve "paydaş etkileşimi sorunları"dır. Bu alanların altında yer alan işlevsel, yapısal ve yönetsel gelişim alanları ile anahtar kavramlar ise aşağıdaki şekilde verilmektedir.

Alan araştırması sonuçları ve yularda belirtilen dört iyileştirme alanı dikkate alındığında eğitime yönelik olarak aşağıdaki değerlendirme ve önerileri ifade edilebilir.

Müze profesyonellerine yönelik olarak hazırlanacak olası eğitim programlarının öncelikli olarak; mevcut çalışanların profesyonelleştirilmesi, müzenin bir ekonomik değer olarak konumlanmasının algılanması, iletişim, pazarlama ve dinamik yönetim için beceri ve teknik/taktik gelişim için odaklanması gereklidir. Mesleki eğitim yapısı «Yönetim», «Pazarlama» ve «İletişim» ana temaları dikkate alınarak modüler olarak düzenlenmeli, içerik konusunda başta işletme, İletişim ve Eğitim Fakülteleri olmak üzere farklı disiplinler ile ilgili üniversiteler ve fakültelerle işbirliği yapılmalıdır. Hazırlanacak mesleki eğitim programları pilot olarak seçilecek (statü, coğrafya ve/veya birleşik) kişiler üzerinde uygulanarak nicel verilere dayalı etkinlik ölçümü yapılmalıdır. Bu noktada üniversiteler yöntem, teknik, içerik ve ölçmeye dair özgün modeller için destek sağlamalıdır.

Bilişim destekli eğitimler için yöntem seçiminde ise "bilgi ortamı" uzaktan öğretimin çok "elektronik öğrenme mecra" olarak dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda Akademik destek ile sağlanacak «kaynak erişimi» ve sayısal ortamda yer alan bilgilerden derlenen «kaynak doküman paylaşımı» yaygınlaştırılabilecektir. Sanal Müzecilik ve IT alanlarında «kullanıcı odaklı tasarım» yaklaşımı dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda Sanal Müzecilik olgusu bir eğitim ana başlığından ziyade; envanter düzenleme ve iletişim aracı olarak "tedarik edilip işletilebilecek bir enstrüman" olarak düşünülmelidir.

Eğitim organizasyonunun Bakanlık yapısı içinde "ENSTİTÜ MODELİ" bir sürekli eğitim ve hizmet içi eğitim merkezi biçiminde düzenlenmesi etkin ve çabuk dönüş sağlayacak en uygun örgütlenme olarak görülmektedir. (TODAI Türkiye ve Orta Doğu Amme İdareEnstitüsü örneği değerlendirilmelidir.) Eğitim etkinliğinin ölçülmesi için öncelikli olarak mevcut erişilebilir bulguların envantere dönüştürülmesi; yıllık bazlı performans ile ilişkilendirilmesi ve nicel/sayısal düzeyde tespit edilerek; planlanacak kazanım ve sonuçların bu çerçevede «ölçme değerlendirme modeli» ile karşılaştırılması gereklidir. Diğer bir ifade ile eğitim programlarının değerlendirmesi, uygulama pratiklerinin "sonuçları" esas alınarak geliştirilmelidir.

Müze Profesyonelleri, önerilen Enstitü ve Üniversite işbirliği ile «el kitabı» ve «referans doküman» üretmeye yönelmeli, yayınların sayısal ortam da dâhil yaygınlaştırılması organize edilmelidir. Ayrıca müze desteği ile araştırmacıların ürettiği/üreteceği yayınların çıktılarını fiziksel ve sayısal ortamda «kütüphane»leştirilerek kullanıma açılmalıdır. Müzecilik için THESARUS (meslek özgün kavramsallaştırma) geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmalıdır.

Gerçekleştirilen araştırmaya dair detay bulgular ve değerlendirmeler, bu değerlendirmeler ışığında önerilen sistemik eğitim örgütlenme modeli ile alternatif eğitim başlıkları üç ayrı rapor halinde hazırlanmış olup, projemizin internet sitesinden sağlanabilecektir.